

ЗАКОН

О ФАКТОРИНГУ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се појам и предмет факторинга, учесници у факторингу, услови и начин обављања факторинга, врсте факторинга, права и обавезе учесника у факторингу, уговор о факторингу, обрнути факторинг и надзор над обављањем факторинга.

II. ДЕФИНИЦИЈЕ ПОЈМОВА

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) Факторинг је финансијска услуга купопродаје постојећег недоспелог или будућег краткорочног новчаног потраживања, насталог по основу уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству;

2) Предмет факторинга може бити свако постојеће недоспело или будуће, цело или делимично, краткорочно новчано потраживање које је настало по основу уговора о продаји робе или пружања услуга, закљученог између правних лица и предузетника;

3) Краткорочно потраживање је потраживање које доспева на наплату у року до годину дана од дана продаје робе, односно пружања услуге, дефинисаног уговором о продаји робе или пружања услуга;

4) Учесници у факторингу су:

(1) Уступилац, који продаје фактору своје потраживање од дужника, настало по основу уговора о продаји робе или пружања услуга, је банка, привредно друштво и предузетник са седиштем у Републици Србији (у даљем тексту: Република), односно та лица са седиштем у иностранству, регистрована у складу са домицилним прописима;

(2) Фактор, који купује потраживање од уступеоца, је:

а) банка, у смислу закона којим се уређује пословање банака;

б) привредно друштво организовано као акционарско друштво или друштво с ограниченом одговорношћу, са седиштем у Републици, које има одобрење министарства надлежног за послове финансија (у даљем тексту: Министарство) за обављање послова факторинга;

в) страна банка и страно привредно друштво – искључиво у међународном факторингу;

(3) Дужник је банка, привредно друштво и предузетник са седиштем у Републици, односно та лица са седиштем у иностранству, регистрована у складу са домицилним прописима.

Предмет факторинга може бити и свако постојеће недоспело или будуће, цело или делимично, краткорочно новчано потраживање правног лица и предузетника које је настало по основу уговора о продаји робе или пружања

услуга закљученог са корисником средстава буџета Републике Србије, буџета аутономне покрајине или буџета јединица локалне самоуправе, као и корисником средстава организација за обавезно социјално осигурање.

Члан 3.

Будуће потраживање може бити предмет факторинга само ако је одредиво и ако уговор о факторингу садржи податак о томе ко ће бити дужник таквог потраживања.

Одредба у уговору о факторингу којом се врши продаја будућег потраживања производи правно дејство моментом настанка тог потраживања.

Члан 4.

Предмет факторинга не може бити потраживање настало по основу продаје робе или пружања услуга за личне, породичне или потребе домаћинства.

III. УСЛОВИ ЗА ОБАВЉАЊЕ ФАКТОРИНГА

Члан 5.

Привредно друштво основано у Републици ради обављања факторинга може да обавља послове из члана 2. тачка 1) овог закона ако испуњава услове прописане овим законом у погледу капитала друштва и које има одобрење за обављање посла факторинга.

Привредно друштво из става 1. овог члана (у даљем тексту: факторинг друштво) може обављати само посао факторинга и са факторингом сродне или повезане послове.

Члан 6.

Факторинг друштво мора имати основни новчани капитал у износу који не може бити мањи од 40.000.000 динара.

Капитал факторинг друштва увек мора да буде у висини која није мања од износа из става 1. овог члана.

Члан 7.

Захтев за издавање одобрења за обављање посла факторинга Министарству подноси оснивач факторинг друштва или лице које он овласти.

Уз захтев из става 1. овог члана подноси се:

- 1) оснивачки акт факторинг друштва;
- 2) подаци о оснивачима факторинг друштва и то:

(1) за осниваче физичка лица – оверена копија личне карте или очитана биометријска лична карта за држављане Републике, односно оверена копија пасоша за стране држављане, као и уверење надлежног органа, не старије од шест месеци од дана подношења захтева, да оснивач није осуђен правоснажном пресудом на казну затвора дужу од шест месеци, да се против њега не води кривични поступак и да му није изречена мера безбедности забране вршења позива, делатности или дужности;

(2) за осниваче правна лица – оверена копија решења или другог акта о упису оснивача у регистар органа који је према прописима земље седишта

оснивача надлежан за вођење регистра привредних субјеката, односно правних лица, не старије од шест месеци од дана подношења захтева;

3) оверена изјава оснивача о износу њихових удела/акција у факторинг друштву;

4) подаци о одговорном лицу факторинг друштва: оверена копија личне карте или очитана биометријска лична карта за држављане Републике, односно оверена копија пасоша за стране држављане, као и уверење надлежног органа, не старије од шест месеци од дана подношења захтева, да одговорно лице није осуђено правоснажном пресудом на казну затвора дужу од шест месеци, да се против њега не води кривични поступак и да му није изречена мера безбедности забране вршења позива, делатности или дужности;

5) оверена изјава оснивача да ће основни новчани капитал у износу из члана 6. став 1. овог закона бити уплаћен на рачун код пословне банке;

6) оверена изјава оснивача о пореклу финансијских средстава из тачке 5) овог става.

Министарство решењем одлучује о захтеву из става 1. овог члана у року од 15 дана од дана пријема уредног захтева, уколико је подносилац претходно доставио Министарству доказ о извршеној уплати основног новчаног капитала.

Решење из става 3. овог члана коначно је у управном поступку.

Против решења из става 3. овог члана може се водити управни спор.

У управном спору суд не може решити управну ствар.

Оснивач привредног друштва или лице које он овласти дужан је да пријаву за упис факторинг друштва у регистар привредних субјеката поднесе у року од десет дана од дана добијања решења Министарства којим се факторинг друштву издаје одобрење за обављање послова факторинга.

Оснивач привредног друштва или лице које он овласти дужан је да сваку промену података из става 2. овог члана достави Министарству одмах, а најкасније у року од десет дана од дана настале промене.

Министар надлежан за послове финансија прописује ближе услове и начин издавања одобрења.

Члан 8.

Одобрење за обављање посла факторинга престаје да важи:

1) на основу захтева факторинг друштва – даном доношења решења Министарства којим се захтев усваја;

2) престанком факторинг друштва – даном брисања из регистра привредних друштава по основу спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације, односно поступка стечаја.

На стечај и ликвидацију факторинг друштава примењују се одредбе закона који уређују стечај и ликвидацију привредних друштава.

Члан 9.

Министарство доноси решење којим се факторинг друштву одузима одобрење за обављање посла факторинга:

1) ако се у поступку надзора утврди да је факторинг друштво престало да испуњава услов прописан чланом 6. овог закона;

2) ако се у поступку надзора утврди да је одобрење за обављање послова факторинга дато на основу неистинитих података;

3) ако се у поступку надзора утврди да је поступљено супротно члану 7. став 8. овог закона.

Решење Министарства из става 1. овог члана је коначно.

Против решења из става 1. овог члана може се водити управни спор.

У управном спору суд не може решити управну ствар.

Члан 10.

Подаци о издатим и одузетим одобрењима за обављање послова факторинга евидентирају се у Регистру факторинга (у даљем тексту: Регистар) који води Агенција за привредне регистре, преко регистратора.

Регистар је јединствена, централна, електронска база података о издатим и одузетим одобрењима за обављање посла факторинга.

На избор и разрешење регистратора, обим његових овлашћења и обавеза примењује се закон којим се уређује рад Агенције за привредне регистре, а на поступак регистрације закон којим се уређује поступак регистрације у Агенцији за привредне регистре.

Подаци из става 1. овог члана евидентирају се у Регистру, одмах по пријему решења из члана 7. став 3. и члана 9. став 1. у Агенцији за привредне регистре.

Министар надлежан за послове финансија прописује садржину Регистра.

IV. ВРСТЕ ФАКТОРИНГА

Члан 11.

У смислу овог закона факторинг може бити:

- 1) домаћи;
- 2) међународни.

Према обавези преузимања ризика наплате потраживања, факторинг из става 1. овог члана може бити:

- 1) факторинг без регреса;
- 2) факторинг са регресом.

Члан 12.

Домаћи факторинг је факторинг чији је предмет продаја потраживања насталог продајом робе или пружањем услуга између домаћих лица на унутрашњем тржишту.

Члан 13.

Међународни факторинг је факторинг чији је предмет продаја потраживања насталог у спољнотрговинском промету робе, односно услуга, у смислу закона којим се уређује спољнотрговинско пословање.

Међународни факторинг се обавља:

- 1) у једнофакторском систему, кад у факторингу учествује само један фактор;

2) у двофакторском систему, кад у факторингу учествују фактор са седиштем у Републици и фактор са седиштем у иностранству.

Ако је продаја потраживања у спољнотрговинском промету робе, односно услуга уређена на другачији начин другим законом, код обављања међународног факторинга примењују се одредбе овог закона.

Члан 14.

Фактор који обавља међународни факторинг у двофакторском систему у обавези је да:

1) закључи интерфакторски уговор, користећи међународно признати и прихваћени правни и технички оквир који су развила међународна удружења, нарочито Factors Chain International (FCI) и International Factors Group (IFG);

2) предузме радње и мере познавања и праћења странке, у складу са прописима којима се уређује спречавање прања новца и финансирање тероризма.

Интерфакторски уговор, у смислу става 1. тачка 1) овог члана, представља уговор између фактора са седиштем у Републици и фактора са седиштем у иностранству.

Члан 15.

Факторинг без регреса подразумева да је фактор преузео ризик наплате потраживања на себе.

Ризик наплате потраживања, у смислу овог закона, обухвата ризик неспособности плаћања од стране дужника.

Члан 16.

Факторинг са регресом подразумева да уступилац одговара фактору за наплативост потраживања – на дан доспелости потраживања.

Кад је уговорен факторинг са регресом, фактор има право да захтева намирење од дужника, уступеоца или од обојице у исто време, у границама одговорности дужника и уступеоца, ако није другачије уговорено.

Кад се ради о одговорности уступеоца из става 2. овог члана, фактор је дужан да обавести уступеоца да наплата потраживања није извршена и то у року од осам дана од дана доспелости потраживања.

Након оствареног регреса фактора према уступеоцу, фактор је дужан да потраживање врати уступеоцу.

Члан 17.

У случају кад се не може са сигурношћу утврдити да ли је уговорен факторинг са регресом или факторинг без регреса, сматраће се да је уговорен факторинг са регресом.

V. ОБРНУТИ ФАКТОРИНГ

Члан 18.

Обрнути факторинг је посебна врста факторинга који се уговара између фактора и дужника из уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству, на основу кога фактор, преузимањем фактура од дужника, преузима његову обавезу плаћања према повериоцима, а има право наплате

од дужника у року из уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству.

Дужник је у обавези да обезбеди сагласност повериоца.

На обрнути факторинг сходно се примењују одредбе овог закона којима је уређен факторинг.

Корисници средстава буџета Републике Србије, буџета аутономне покрајине или буџета јединица локалне самоуправе, као и корисници средстава организација за обавезно социјално осигурање не могу бити учесници у обрнутом факторингу.

VI. УГОВОР О ФАКТОРИНГУ

Члан 19.

Факторинг се може обављати само на основу уговора закљученог у писаној или електронској форми.

Уговор, чији предмет није дефинисан у складу са овим законом, не сматра се уговором о факторингу у смислу овог закона.

Уговор о факторингу се не сматра уговором о кредиту или зајму, у смислу прописа Републике Србије и пословних обичаја.

Члан 20.

Уговор о факторингу нарочито садржи:

- 1) податке о уговорним странама;
- 2) податак о врсти факторинга;
- 3) основ и податке о потраживању које је предмет уговора;
- 4) износ, начин обрачуна и исплате откупљеног потраживања уступиоцу;
- 5) износ, начин обрачуна и исплате накнаде фактору;
- 6) право фактора на камату и друге трошкове, који могу проистећи из реализације уговора;
- 7) датум закључивања уговора;
- 8) потписе законских заступника сваке уговорне стране, другог лица овлашћеног за потписивање уговора или пуномоћника ових лица.

Члан 21.

Уговор о факторингу престаје да важи истеком рока на који је закључен, а ако није закључен на одређени рок, не може престати пре него што сва продата потраживања не буду наплаћена или регресирана од стране уступиоца.

Члан 22.

Уговори о факторингу једног уступиоца закључени са различитим факторима, а који имају за предмет продају истог потраживања, забрањени су и сваки такав накнадно закључен уговор ништав је.

Одредбе уговора о факторингу и опшних услова пословања уступиоца или фактора које предвиђају другачије правило у односу на правило из става 1. овог члана, ништаве су.

VII. ПРОДАЈА ПОТРАЖИВАЊА

Члан 23.

Продају сваког потраживања одређеног уговором о факторингу уступилац врши уз истовремену предају фактору:

1) уговора (оригинал или копија оверена од стране надлежног органа) и/или фактуре и других докумената којима се доказује основ и врши идентификација потраживања;

2) обавештења дужнику да је потраживање продато фактору.

О предаји документације из става 1. овог члана уступилац и фактор сачињавају посебан документ.

Датумом продаје потраживања сматра се датум кад је уступилац предао фактору документацију из става 1. овог члана, наведен у документу о предаји документације.

Члан 24.

Уступилац је у обавези да достави дужнику обавештење о продаји потраживања у писаној или електронској форми.

Члан 25.

Обавештење о продаји потраживања може бити учињено за сва потраживања која су предмет уговора о факторингу, без обзира да ли она постоје у време закључења уговора или не.

Обавештење из става 1. овог члана мора да садржи информације о уговору о факторингу, податке о фактору којем је дужник у обавези да плати и инструкције за плаћање.

Ако се обавештење из става 1. овог члана односи на једно или више постојећих потраживања, обавештење, поред података из става 2. овог члана, мора да садржи број фактуре, износ потраживања и валуту плаћања.

Члан 26.

Након пријема обавештења из члана 24. овог закона, дужник је у обавези да потраживање исплати фактору.

Исплатом потраживања уступиоцу дужник се не ослобађа обавезе према фактору ако је пре исплате обавештен о продаји потраживања, а уступилац мора без одлагања такву исплату пренети фактору.

VIII. НАПЛАТА ПОТРАЖИВАЊА

Члан 27.

Наплату доспелих потраживања фактор врши у своје име и за свој рачун.

IX. ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ У ПОСТУПКУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ФАКТОРИНГА

Члан 28.

Фактор има обавезу да води уредну и ажурну евиденцију откупљених потраживања, коју је дужан показати надлежним органима у поступку надзора над обављањем послова факторинга.

Фактор има обавезу да савесно управља откупљеним потраживањима, са пажњом доброг привредника.

Члан 29.

Уступилац је одговоран фактору за основаност и вредност потраживања која су предмет уговора о факторингу.

Уступилац гарантује фактору да су продата потраживања ослобођена залог, приговора, терета и осталих права трећих лица, односно да су по свим основама неспорна, осим ако није другачије уговорено.

У случају кад су продата потраживања оптерећена залогом, односно на било који начин оспорена од стране дужника или трећег лица, а уговором о факторингу није искључена гаранција уступеоца из става 2. овог члана, фактор има право регреса од уступеоца и у случају кад је уговорен факторинг без регреса.

Члан 30.

У случају кад је продаја потраживања забрањена уговором између уступеоца и дужника или дужниковим општим условима пословања, оваква забрана нема правног дејства на продају потраживања фактору, која је извршена на основу уговора о факторингу и у складу са овим законом, осим ако другачије није уређено међународним уговором.

Члан 31.

У случају да уговором о факторингу није другачије дефинисано, сматра се да је даља продаја и пренос потраживања са факторинг друштва на друго факторинг друштво дозвољена, а у складу са осталим одредбама овог закона.

Члан 32.

Документација из члана 23. став 1. овог закона представља веродостојну исправу у поступку извршења.

Уз документацију из претходног става доставља се и доказ о основу преноса потраживања.

X. НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ПОСЛОВА ФАКТОРИНГА

Члан 33.

Надзор над обављањем послова факторинга код факторинг друштава врши Министарство, односно други надлежни орган, у складу са посебним прописима којима су утврђене њихове надлежности.

Надзор над обављањем послова факторинга код банака врши Народна банка Србије, у складу са прописима о банкама.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34.

Новчаном казном од 100.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај банка и привредно друштво ако:

- 1) обавља послове факторинга супротно условима прописаним овим законом (члан 5);
- 2) пријаву за упис у регистар привредних субјеката не поднесе у року прописаним овим законом (члан 7. став 7);
- 3) обавља послове факторинга у међународном двофакторском систему супротно условима прописаним овим законом (члан 14. став 1);
- 4) обавља послове факторинга без закљученог уговора (члан 19. став 1);
- 5) закључи више уговора о факторингу који имају за предмет продају истог, целог потраживања са више од једним фактором (члан 22. став 1);
- 6) не води уредну и ажурну евиденцију или исту не покаже у поступку надзора над обављањем послова факторинга (члан 28. став 1).

За радње из става 1. овог члана казниће се за прекршај и одговорно лице у банци и привредном друштву новчаном казном од 5.000 до 150.000 динара.

Члан 35.

Новчаном казном од 10.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај предузетник ако:

- 1) обавља послове факторинга без закљученог уговора (члан 19. став 1);
- 2) закључи више уговора о факторингу који имају за предмет продају истог, целог потраживања са више од једним факторинг друштвом (члан 22. став 1).

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 36.

Привредна друштва која обављају послове факторинга, основана пре ступања на снагу овог закона, дужна су да своје пословање ускладе са одредбама овог закона подношењем захтева из члана 7. став 1. овог закона Министарству у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Привредна друштва која обављају послове факторинга, основана пре ступања на снагу овог закона, немају обавезу достављања изјаве из члана 7. став 2. тачка 5) овог закона, већ достављају доказ о испуњености услова из члана 6. став 2. овог закона.

Одредбе чл. 5. – 10. овог закона не примењују се на привредно друштво које је Република основала посебним законом ради финансирања извоза, а које пословање обавља у складу са тим посебним законом.

Одредбе овог закона не примењују се на уговоре о факторингу закључене пре дана ступања на снагу овог закона.

Члан 37.

Пропис из члана 7. став 9. овог закона донеће се најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, а пропис из члана 10. став 5. овог закона донеће се најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 38.

Регистар факторинга установиће се у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 39.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, осим одредбе члана 2. став 2. овог закона, која ступа на снагу 1. маја 2014. године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Уставни основ

Уставни основ за доношење Закона о факторингу садржан је у члану 97. тачка 6. и члану 99. став 1. тачка 7. Устава Републике Србије, којим се утврђује да Република Србија, између осталог, уређује и обезбеђује јединствено тржиште и систем обављања појединих привредних и других делатности.

II. Разлози за доношење

Разлози због којих се предлаже доношење Закона о факторингу огледају се у све већој потреби финансирања обртних средстава, заштите од кредитног ризика, управљањем потраживањем и услугом наплате потраживања, која може бити остварена путем финансијског инструмента факторинга који све наведено може да омогући.

Првенствено је намењен малим и средњим предузећима, која традиционално имају отежан приступ банкарским средствима, услед ниске кредитне способности или неадекватних средстава обезбеђења кредита. Факторинг је важан и за извознике, јер, поред финансирања путем авансне исплате, омогућава преузимање ризика наплате, управљање и мониторинг потраживања, чиме се повећава конкурентност и извозни потенцијал овог сектора на међународном тржишту.

Факторинг, у чијој основи је пренос потраживања насталих из комерцијалних уговора, као инструмент финансирања има значајну улогу на међународном тржишту. На глобалном нивоу, континуирано бележи растући тренд, посебно изражен последних година због неликвидности привредних субјеката и продужених рокова плаћања, узрокованих економском кризом.

У Републици Србији факторинг је присутан од 2005. године, што је релативно касно у односу на друге земље у окружењу (у Чешкој од 1992. године, а у Словенији и Мађарској од 1995. године).

У последње три године, услед економске кризе и драстичног погоршања ликвидности у реалном сектору, евидентна је појачана тражња за факторинг услугама. Према гранској структури, највеће учешће у факторинг пословима имају трговина, фармација, телекомуникације, пољопривредно – прехранбена индустрија и остале услуге. Извозни факторинг, такође, бележи раст и учествује са 18% у укупном промету, што је на нивоу светског просека, али је недовољно са аспекта поспешивања девизне ликвидности и интензивније подршке извозу, као окосници планираног привредног раста. Основна препрека бржем развоју међународног факторинга је нејасна регулатива, која отежава обављање ино–факторинга кроз „двофакторски систем”, као доминантан облик практичног функционисања факторинга у међународном окружењу.

Доношење Закона о факторингу имало би следеће позитивне ефекте:

- 1) повећање процента наплате потраживања, а тиме и повећање ликвидности и солвентности привредних субјеката;
- 2) повећање правне сигурности у пословању уговорних страна, што би утицало на повећање инвестиција, како домаћих, тако и страних;
- 3) повећање конкурентности привредних субјеката;
- 4) побољшање биланса и кредитне способности привредних субјеката, као и већа доступност изворима финансирања;

- 5) смањење задужености привредних субјеката;
- 6) повећање конкуренције у финансијском сектору и снижавање цене капитала;
- 7) дугорочно посматрано, повећање запослености и јавних прихода.

Порески третман услуге факторинга једно је од важнијих питања код обављања факторинга, али важећа законска регулатива не представља ограничавајући фактор за развој факторинг тржишта.

Са становишта примене Закона о порезу на додату вредност („Службени гласник РС”, бр. 84/04, 86/04 – исправка, 61/05, 61/07 и 93/12), одредбом члана 25. став 1. тачка 6) овог закона прописано је пореско ослобођење без права на одбитак претходног пореза за промет услуга пословања и посредовања у пословању новчаним потраживањима, чековима, меницама и другим сличним хартијама од вредности, осим наплате потраживања за друга лица. У складу са наведеним, на накнаду, односно провизију за промет услуге које фактор пружа, тј. откуп потраживања од уступиоца – испоручиоца добара, односно пружаоца услуга пре рока доспећа, што подразумева да је уступилац продао потраживање фактору, порез на додату вредност се не обрачунава и не плаћа, а обвезник пореза нема право на одбитак претходног пореза по основу промета факторинг услуге.

Са становишта примене Закона о порезу на добит правних лица („Службени гласник РС”, бр. 25/01, 80/02, 80/02 – др. закон, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11 и 119/12), од посебног значаја је то да предмет купопродаје, код обављања факторинга, представљају новчана потраживања која су недоспела, односно потраживања која доспевају на наплату у року до годину дана од дана продаје робе, односно пружања услуге, дефинисаног уговором о продаји робе или пружања услуга. На основу наведеног, разлика између номиналне вредности потраживања, која је наведена у уговору о продаји робе или пружања услуга, и продајне вредности потраживања, односно вредности по којој је уступилац продао своје потраживање фактору и која је наведена у уговору о факторингу, исказује се и признаје као расход у пореском билансу, приликом утврђивања опорезиве добити на начин предвиђен чланом 6. став 2. Закона о порезу на добит правних лица.

Као ограничавајући фактор даљег развоја факторинга истиче се обавеза идентификације дужника на начин прописан важећим одредбама Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС”, бр. 20/09, 72,09 и 91/10).

Наиме, уважавајући специфичности факторинга и чињеницу да дужници из спољнотрговинског посла немају интерес за достављање података и прописане документације, указано је на потребу редефинисања законских одредби у правцу поједностављења процеса идентификације дужника од стране фактора.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Чланом 1. дефинисан је предмет закона који садржи појам, предмет, учеснике у факторингу, услове и начин обављања факторинга, врсте факторинга, права и обавезе учесника у факторингу, уговор о факторингу, обрнути факторинг и надзор над обављањем факторинга.

Чланом 2. дате су дефиниције појединих појмова употребљених у овом закону.

Чланом 3. прописано је да будуће потраживање може бити предмет факторинга само ако је одредиво и ако је у уговору о факторингу наведен податак о томе ко ће бити дужник таквог потраживања.

Чланом 4. прецизирано је да предмет факторинга не може бити потраживање по основу продаје робе или услуге намењене личним, породичним или потребама домаћинства.

Чланом 5. прописано је да факторинг друштво може бити привредно друштво основано у Републици Србији ради обављања послова факторинга, које испуњава услове прописане овим законом у погледу основног дела новчаног капитала и које има одобрење министарства надлежног за послове финансија и привреде (у даљем тексту: Министарство) за обављање послова факторинга.

Чланом 6. прописан је минимални износ основног новчаног капитала факторинг друштва. Такође, овим чланом се дефинише и висина капитала коју у сваком тренутку мора да има факторинг друштво, а у циљу пружања већег степена правне и финансијске сигурности учесницима у послу.

Чланом 7. прописано је да одобрење за обављање послова факторинга у форми решења Министарство издаје на захтев подносиоца. Такође, овим чланом се прописују и документа која се Министарству прилажу уз захтев, као и обавеза оснивача факторинг друштва да изврши упис факторинг друштва у надлежни регистар привредних субјеката. Истовремено, овим чланом је прописано и да је оснивач привредног друштва или лице које он овласти дужан да сваку промену података из става 2. овог члана достави Министарству одмах, а најкасније у року од десет дана од дана настале промене.

Чл. 8. и 9. прописани су разлози и услови за престанак важења, односно одузимање одобрења за обављање послова факторинга.

Чланом 10. прописано је да се подаци о издатим и одузетим одобрењима за обављање послова факторинга евидентирају у Регистру факторинга (у даљем тексту: Регистар), који води Агенција за привредне регистре, преко регистратора. Овим чланом је дефинисан Регистар, као јединствена, централна, електронска база података о издатим и одузетим одобрењима за обављање посла факторинга. Чланом 10. је, такође, дефинисано да се на избор и разрешење регистратора, обим његових овлашћења и обавеза примењује закон којим се уређује рад Агенције за привредне регистре, а на поступак регистрације закон којим се уређује поступак регистрације у Агенцији за привредне регистре, као и да министар надлежан за послове финансија и привреде прописује садржину Регистра.

Чланом 11. дефинисане су врсте факторинга.

Чланом 12. уређен је домаћи факторинг као факторинг чији је предмет продаја или пренос потраживања насталог продајом робе или пружањем услуга између домаћих лица на унутрашњем тржишту.

Чланом 13. уређен је међународни факторинг као факторинг чији је предмет продаја или пренос потраживања насталог у спољнотрговинском промету робе, односно услуга, а који се обавља у једнофакторском систему, када у факторингу учествује само један фактор, и у двофакторском систему, када у факторингу учествују фактор са седиштем у Републици и фактор са седиштем у иностранству.

Чланом 14. прописане су обавезе које фактор, који обавља међународни факторинг у двофакторском систему, мора да испуњава, односно обавеза закључивања интерфакторског уговора, уз коришћење међународно признатих

и прихваћених правних и техничких оквира које су развила међународна удружења, нарочито Factors Chain International (FCI) и International Factors Group (IFG), као и обавеза да фактор предузме радње и мере познавања и праћења странке, у складу са прописима којима се уређује спречавање прања новца и финансирање тероризма.

Чланом 15. дефинисан је факторинг без регреса који подразумева да је факторинг друштво преузело ризик наплате потраживања на себе, а који обухвата ризик неспособности плаћања од стране дужника.

Чланом 16. дефинисан је факторинг са регресом који подразумева право факторинга друштва да захтева намирење од дужника, уступиоца или од обојице у исто време, у границама одговорности дужника и уступиоца, ако није другачије уговорено, као и рок у ком је фактор дужан да обавести уступиоца да наплата потраживања није извршена.

Чланом 17. прописано је да, уколико се не може са сигурношћу утврдити који факторинг је уговорен, сматра се да је уговорен факторинг са регресом.

Чланом 18. дефинисан је обрнути факторинг као посебна врста факторинга који се уговара између фактора и дужника из уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству, на основу кога фактор, преузимањем фактура од дужника, преузима његову обавезу плаћања према повериоцима, а има право наплате од дужника у року из уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству. Дужник је у обавези да обезбеди сагласност повериоца на пренос дуговања. Такође, овим чланом је утврђено да се на обрнути факторинг сходно примењују одредбе овог закона којима је уређен факторинг.

Чл. 19. до 21. прописани су форма и садржина уговора о факторингу, те важење уговора о факторингу.

Чланом 22. дефинисани су забрањени уговори.

Чланом 23. уређена је продаја потраживања, одређеног уговором о факторингу, начин на који се продаја врши, односно документација коју уступилац истовремено предаје фактору, те шта се сматра датумом продаје потраживања.

Чл. 24. до 26. уређена су правила и форма обавештавања дужника од стране уступиоца о пренетом потраживању.

Чланом 27. прописано је да наплату доспелих потраживања фактор врши у своје име и за свој рачун.

Чланом 28. прописано је да факторинг друштво има обавезу да води уредну и ажурну евиденцију, коју је дужан показати надлежним органима у поступку надзора над обављањем послова факторинга, те обавезу да савесно управља откупљеним потраживањима, са пажњом доброг привредника.

Чл. 29. до 31. уређена је одговорност уступиоца, правно дејство забране продаје потраживања, која је уговорена између уступиоца и дужника, и даља продаја потраживања.

Чланом 32. прописује се документација која представља веродостојну исправу у поступку извршења.

Чланом 33. уређен је надзор над обављањем послова факторинга.

Чл. 34. и 35. прописане су казнене одредбе.

Чланом 36. прописано је да су привредна друштва која обављају послове факторнига, основана пре дана ступања на снагу овог закона, дужна да

своје пословање ускладе са одредбама овог закона подношењем захтева из члана 7. став 1. овог закона Министарству у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, као и да немају обавезу достављања писмене изјаве из члана 7. став 2. тачка 5) овог закона, већ достављају доказ о испуњености услова из члана 6. став 2. овог закона. Одредбе овог закона не примењују се на уговоре о факторингу закључене пре дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 37. предвиђено је да ће пропис из члана 7. став 9. овог закона бити донет најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, док ће пропис из члана 10. став 5. овог закона бити донет најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 38. прописано је да ће се Регистар факторинга установити у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 39. уређено је ступање на снагу овог закона.

IV. Финансијска средства потребна за спровођење овог закона

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије за 2013. годину.

Након што ступи на снагу одредба члана 2. став 2. овог закона, која ступа на снагу 1. маја 2014. године, у буџету ће се обезбедити потребан износ средстава за измену софтверског програма система за извршење буџета (ФМИС), који се користи у сврху контроле и реализације плаћања, као и релевантног извештавања од стране Управе за трезор.

Поменута измена софтверског програма система за извршење буџета (ФМИС) захтева да се, најпре, утврди детаљна функционална спецификација, која најближе описује пословни процес који произлази из донетих законских и подзаконских аката, а, потом, да се уради адекватна процена времена потребног за спровођење ове измене, подразумевајући и ангажовање различитих стручњака од стране пружаоца услуга (бизнис аналитичар, пројектант, програмер, менаџер пројекта, администратор и друго).

Тачан износ средстава, које је потребно обезбедити у односу на буџет за 2014. годину, зависи од више параметара који у овом тренутку нису познати и не могу се сагледати без ангажовања пружаоца услуге измене софтверског програма система за извршење буџета (ФМИС), већ ће се иста планирати у редовној процедури припреме закона о буџету за 2014. годину.

V. Анализа ефеката

У савременим привредама постојање развијеног тржишта факторинга омогућава развој предузећа, те последично и развој привреде у целини. Факторинг омогућава финансирање обртних средстава, заштиту од кредитног ризика, као и управљање потраживањем и услуге наплате потраживања. Првенствено је намењен малим и средњим предузећима, која традиционално имају отежан приступ банкарским средствима услед ниске кредитне способности или неадекватних средстава обезбеђења. Факторинг је важан и за извознике, јер, поред финансирања путем авансне исплате, омогућава развој предузећа кроз снижавање ризика ширења на страна тржишта пребацивањем кредитног ризика са извозника на фактора. На овај начин, повећавају се конкурентност и извозни потенцијал.

Имајући у виду да је факторинг у Србији присутан од 2005. године, један од циљева Радне групе за израду Закона о факторингу био је не само да постојећи ниво пословања буде одржан, већ да се омогући даљи раст

факторинга и његова већа доступност привреди, нарочито малим и средњим предузећима, којима он може представљати важан механизам решавања краткорочне неликвидности, као и подршку њиховим настојањима да се окрену извозу. Основни задатак био је да се на свеобухватан начин, у оквиру једног прописа, уреди посао факторинга. Истовремено, водило се рачуна да Закон о факторингу буде усклађен са међународним општеприхваћеним правилима и најбољом међународном праксом.

Приликом израде овог закона консултован је међународни експерт, као и Извршни одбор ФЦИ (*Factors Chain International*), чији је члан, господин Панајотис Папатеодороу, лично дошао на јавну расправу организовану 9. маја 2012. године да би пренео најбољу међународну праксу и ставове Извршног одбора поводом овог закона.

У даљем раду је, по различитим питањима, консултован, осим господина Папатеодороуа, и међународни експерти, који је доставио радној групи једну од компаративних анализа која је рађена приликом израде овог закона, а која илуструје рад на усклађивању са међународном праксом и општеприхваћеним правилима.

Сви чланови Радне групе су се детаљно упознали са УНИДРОИТ конвенцијом о међународном факторингу и УНЦИТРАЛ конвенцијом о преносу потраживања у међународној трговини, које су коришћене приликом давања одређених правних решења, укључујући и сам појам факторинга.

Истовремено напомињемо да је у израду овог закона активно била укључена Секција за факторинг Привредне коморе Београда, која окупља представнике факторинг компанија, банака које се баве факторингом и Агенцију за осигурање и финансирање извоза (АОФИ). Њени чланови су чланови оба међународна удружења факторинг кућа: *Factors Chain International* (АОФИ, ЈУБМЕС фактор д.о.о, Marfin Factors & Forfaiters SA - Serbia Branch) и *International Factors Group* (Финера факторинг д.о.о, Први Фактор - Факторинг д.о.о, Real Factors). Секција за факторинг је била у константном контакту са оба међународна удружења, која су консултована по појединим питањима.

Да би се добра међународна пракса пренела и на чланове Секције који нису директни чланови међународних организација, односно подржала имплементација закона, *International Factors Group* је организовала регионалну конференцију о факторингу, 10. априла 2013. године.

Досадашња искуства, анализа постојећег законодавног оквира у коме послују фактори, као и проблеми из праксе, детаљно објашњени у наставку ове анализе ефеката, указали су на потребу за доношењем посебног Закона о факторингу.

У првом делу извештаја о спроведеној анализи разматрамо контекст анализе, а након тога дајемо одговоре на питања утврђена Пословником.

1) Развој факторинга у Републици Србији

Факторинг је финансијска услуга која се пружа кроз правни посао купопродаје постојећег или будућег, недospelог, краткорочног, новчаног потраживања, насталог по основу уговора о продаји робе или пружања услуга у земљи и иностранству. Факторинг може бити са или без регреса. Факторинг без регреса подразумева да је фактор преузео ризик наплате потраживања на себе, односно да фирма пребацује кредитни ризик на фактора, што је веома значајно у условима високе неликвидности. Факторинг са регресом подразумева право фактора да захтева намирење од дужника, уступиоца или од обојице у исто време, ако није другачије уговорено.

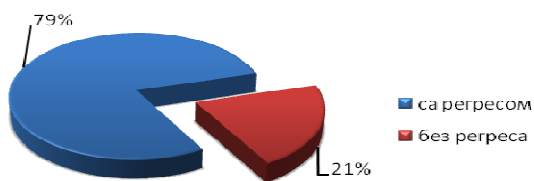
Додатна погодност за предузећа, нарочито за мала и средња предузећа, као и за предузетнике, јесте суштинска разлика између факторинга и краткорочног кредита. За разлику од кредита, где се одлука о кредитирању заснива на бонитету фирме и колатералу који фирма може да обезбеди, што је отежавајућа околност за већину српских предузећа, код факторинга квалитет потраживања је испред квалитета колатерала. Кредитни бонитет предузећа, мада није неважан, има секундарни значај код факторинга. Осим тога, фактор нуди и комплетну услугу наплате потраживања, чиме се предузећу ослобађају додатни ресурси. Предности факторинга над класичним кредитима нарочито долазе до изражаја у привредама у којима постоји отежан приступ изворима финансирања и неефикасним системима наплате.

Факторинг је присутан у Републици Србији од 2005. године, што је релативно касно у односу на друге земље у окружењу (у Републици Чешкој присутан је од 1992. године, а у Републици Словенији и Мађарској од 1995.године). У последње три године, услед економске кризе и драстичног погоршања ликвидности у реалном сектору, евидентна је појачана тражња за факторингом. Међутим, упркос несумњивој потреби за факторингом у домаћој привреди, он до сада није био широко разматран као алтернатива постојећим финансијским механизмима. Разлог лежи у непознавању природе ове трансакције, као и у досадашњој законској регулативи, која није пружала амбијент за његову пуну примену и развој одређених врста факторинга, попут међународног факторинга у двофакторском систему. Док у једнофакторском систему у факторингу учествује само један фактор, у двофакторском систему у факторингу учествују фактор са седиштем у Републици Србији и фактор са седиштем у иностранству.

У Србији факторинг услуге пружају стране и домаће факторинг компаније, пословне банке, као и Агенција за осигурање и финансирање извоза Републике Србије (АОФИ). При Привредној комори Београда од 2008. године формирана је Секција за развој факторинга, која обухвата 18 активних факторинг кућа и осам банака, са циљем унапређења факторинга у Србији. У циљу континуираног праћења развоја и обима факторинг услуга, Секција за факторинг извршила је годишње анкетирање компанија и пословних банака и сачињен је збирни извештај о оствареном промету у 2010. години. Податке је доставило 12 активних фактора, од којих 5 пословних банака. Укупан промет износио је 611,5 милиона евра, што је раст од 40% у односу на 2009. годину, а скоро четвороструко већи обим промета у односу на 2007. годину. У структури оствареног обима доминирао је домаћи факторинг са учешћем од 86%, уз истовремени раст учешћа ино-факторинга са 10% у 2009. години на 14% у 2010. години. Такође, повећано је учешће пословних банака у оствареном промету са 30% на 41%. Према гранској структури промета, највеће учешће су имале фармацеутска индустрија, грађевинарство, информационе технологије и телекомуникације и прерађивачка индустрија.

Према прелиминарним подацима Секције за факторинг за 2011. годину, 13 фактора (од који је 7 банака) остварило је промет у износу од 785 милиона евра, што представља раст од 25%, а скоро четвороструко већи обим у односу на 2007. годину.

Графикон 1: Учешће факторинга са и без регреса у 2011. години

Извор: Секција за факторинг Привредне коморе Београда

Евидентан је и раст учешћа пословних банака у укупном промету, са 30% у 2009. години на 50% у 2011. години. Према гранској структури, највеће учешће у промету имају трговина, фармација, телекомуникације, пољопривредно–прехранбена индустрија и остале услуге. Извозни, односно међународни факторинг, бележи раст. Он учествује са 18% у укупном промету, што је на нивоу светског просека, али је недовољно са аспекта поспешивања девизне ликвидности и интензивније подршке извозу, као окосници планираног привредног раста. Подаци указују и на доминантно учешће факторинга са регресом.

Премда је раст индустрије евидентан, он је успорен недостатком одговарајућег правног оквира. Очекујемо да доношење овог закона има нарочит утицај на развој двофакторског система у међународном факторингу, који до сада није био могућ. Ова врста факторинга омогућава смањење трошкова, јер није потребно укључивање банкарских акредитива, као и смањење ризика, кроз смањење информационе асиметрије у трансакцији, те се очекује њен позитиван ефекат на привреду.

Истовремено, раст у претходном периоду треба посматрати и кроз призму тога да је реч о младој индустрији, која је у почетној фази животног циклуса, односно да индустрија полако достиже фазу стагнације у којој даљи раст зависи од могућности увођења нових, иновативних финансијских производа, што тренутно није могуће.

2) Одређивање проблема које закон треба да реши

Радна група, састављена од стручњака Министарства, Народне банке Србије, Удружења банака, Управе за спречавање прања новца и финансирање тероризма, Привредне коморе Србије, Секције за факторинг при Привредној комори Београда и Агенције за осигурање и финансирање извоза Републике Србије, уз подршку домаћих и страних експерата, започела је свој рад 2012. године детаљном анализом проблема које закон треба да реши.

Чињеница је да се делатност факторинга већ одређени број година обавља и без постојања целовитог правног оквира. Истовремено, анализе указују да постојећи регулаторни оквир преставља сметњу за даљи развој факторинга до нивоа факторинга какав постоји у развијеним привредама. Стога би недостатак развоја регулаторног оквира за факторинг директно спречио даљи развој области факторинга, док би индиректно успорио развој предузећа кроз непружање ширег спектра могућности финансирања и управљања финансијама, какве имају предузећа из развијених привреда.

Основна препрека бржем развоју факторинга је нејасна регулатива, која додатно отежава развој факторинга кроз креирање погрешне слике о факторингу, односно његовој употреби у привреди.

Легислативу која директно утиче на пословање фактора чине Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, и „Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99, 44/99), Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС”, бр. 20/09, 72/09 и 91/10), Закон о девизном пословању („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 31/11 и 119/12), као и УНИДРОИТ конвенција о међународном факторингу и УНЦИТРАЛ конвенција о преносу потраживања у међународној трговини. Детаљна анализа постојеће легислативе која регулише факторинг у Србији указала је на следеће проблеме:

а) Обвезницима, у смислу Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма, између осталог сматрају се и друштва која обављају факторинг послове, што подразумева обавезу предузимања радњи и мера за спречавање прања новца и финансирање тероризма у складу са законом и прописима који регулишу ову област, што представља ограничавајући фактор даљем развоју факторинга у Републици. Међутим, Закон о спречавању прања новца даје могућност олакшане идентификације у појединим случајевима, односно одредбама чл. 23. – 26. овог закона прописана могућност поверавања вршења појединих радњи и мера познавања и праћења странке преко трећих лица, под којима се сматрају пословне банке, брокерско – дилерска друштва, друштва за осигурање (животно), друштва за управљање животним фондовима и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима. У циљу растерећења учесника у пословима факторинга, неопходно је Управи за спречавање прања новца предложити измене Закона о спречавању прања новца у члану који се односи на поверавање вршења појединих радњи и мења познавања и праћења странке преко трећих лица, тако што би се додала и друштва која се баве пословима факторинга;

б) У члану 7. Закона о девизном пословању предвиђено је да банке, односно резиденти, осим резидената – физичких лица, и нерезиденти могу куповати или продавати, односно платити или наплатити потраживања и дуговања која су настала по реализованим спољнотрговинским пословима резидената, који се не сматрају комерцијалним кредитима и зајмовима. Такође је предвиђено да се ти послови могу вршити само на основу уговора закљученог између преносиоца и примаоца потраживања и дуговања. Међутим, Законом о девизном пословању не уређују се појединости које произлазе из специфичности обављања међународног факторинга у двофакторском систему, као што је интерфакторски уговор који представља међународни стандард у обављању факторинга и има за циљ обезбеђивање веће правне сигурности за учеснике у овим пословима;

в) Оно што произлази из анализе постојећег Закона о облигационим односима јесте да исти омогућава пуну слободу уговарања, те да, и поред непостојања именованог уговора, пружа довољан степен флексибилности за несметану реализацију факторинг послова. Међутим, одредбе Закона о облигационим односима не уређују појединости које се тичу послова факторинга, а које је неопходно дефинисати за привредно друштво која се бави факторингом.

3) Циљеви који ће се доношењем закона постићи

Доношење новог закона, којим се на јединствен начин регулише област факторинга, позитивно утиче на постојеће и нове факторе. Законом се отклањају проблеми који су се појавили у пракси, регулишу се правне празнине и избегавају разна непотребна тумачења попут могућности/немогућности обављања двофакторског међународног факторинга, пореског третмана услуга факторинга са аспекта ПДВ и слично.

Закон о факторингу ће кроз дефинисање јасних услова за обављање факторинга (основног капитала, одобрења, дефинисања привредног субјекта који може да се бави факторингом и друго), као и прописивање надзора над пословима факторинга, омогућити виши степен сигурности учесника у пословима факторинга, што ће за последицу имати веће коришћење факторинга од стране привреде.

Ради заштите од ризичне алокације капитала, Законом о факторингу је предвиђено да факторинг друштво може обављати само посао факторинга и са факторингом повезане послове.

Законом о факторингу предвиђен је основни новчани капитал факторинг друштва у износу који не може бити мањи од 40.000.000 динара. За разлику од других законских решења, попут Закона о финансијском лизингу, Нацрт предвиђа да се капитал друштва може користити, односно не предвиђа да новчани део основног капитала увек мора бити у износу који није мањи од новчаног дела капитала у тренутку оснивања. Овим је омогућено коришћење новчаног улога у пословању. Такође напомињемо да је деноминацијом новчаног улога у националној валути избегнуто дневно прилагођавање капитала законској одредби, што јесте случај код Закона о финансијском лизингу и Закона о тржишту капитала.

Повећање броја фактора, посебно привредних друштава, у условима ниске ликвидности привреде и отежане наплате потраживања захтева прописивање услова чији је циљ осигурање поверења у финансијски систем и његове институције. Полазећи од постојећих законских решења по питању основног капитала субјекта који пружају друге врсте финансијских услуга, те упоредноправних решења, Радна група је закључила да Законом о факторингу предвиђени износ основног новчаног капитала представља једну од мера очувања поверења у финансијски систем, пружа додатну сигурност учесницима у факторинг пословима, као и, посредно, у стабилност самог финансијског система. Радна група је, такође, имала у виду и чињеницу да послове факторинга у Републици претежно обављају банке или привредна друштва која су супсидијари банака, што је пракса и у другим земљама с развијеним факторинг тржиштима, из разлога који произлазе из саме природе ове врсте правног посла. Према подацима за 2012. годину, у пет земаља, у којима је факторинг најразвијенији, 86% тржишног учешћа чине факторинг куће у оквиру банака. Стога се очекује да прописивање основног новчаног капитала у износу предвиђеним Законом о факторингу неће изазвати смањење броја фактора на тржишту, већ, напротив, смањење потенцијалних ризика и, тиме, стварање веће правне сигурности за све учеснике у овим пословима.

Додатно напомињемо да је предложени износ био предлог Секције за факторинг чији су чланови и фактори који нису део банака, те да је о питању висине основног новчаног капитала факторинг друштва више пута дискутовано на јавним расправама, као и са међународним факторинг организацијама. Нити једном није изражена сумња у висину предвиђеног капитала.

Из истих, горе наведених разлога, овај закон предвиђа да се фактори могу бавити пословима факторинга и са факторингом сродним и повезаним пословима. Тиме је факторима омогућено да слободно обављају свој посао, али и назначено да се ради о финансијској институцији која се, на пример, не може бавити пословима трговине, пољопривреде и слично. Ово је веома битно за грађење поверења у саму индустрију факторинга, што је основа пословања сваке финансијске институције. Истовремено, *International Factors Group* је јавно поздравио дато решење, наводећи његову важност за афирмисање индустрије.

Увођењем Регистра факторинга, у коме би се евидентирали подаци о издатим, али и одузетим одобрењима за обављање послова факторинга, постиже се већи увид у тржиште факторинга. Увидом у Регистар факторинга, који је јединствена, централна и електронска база података, привредни субјекти на лако доступан начин могу доћи до информација које могу бити од значаја код доношења одлуке о закључивању уговора о факторингу. Приликом разматрања могућности да предмет регистра буду уговори о факторингу, а након консултација обављеним са циљним групама, закључено је да би регистар уговора о факторингу представљао изузетно оптерећење за учеснике у факторинг пословима, имајући у виду велики обим уговора који се закључују и реализују, а што би последично довело до повећања трошкова у обављању послова факторинга. Овај регистар је само евиденциони регистар факторинг кућа, те као такав не представља додатно оптерећење индустрији. Истовремено, напомињемо да је он битан за супервизију, као и да се његовим постојањем омогућава привреди увид у списак фирми које могу да раде факторинг послове, чиме се подиже ниво поверења.

Истовремено, напомињемо да нити факторинг индустрија, нити МСП, са којима је посебно обављена јавна расправа, нису подржали оснивање регистра уговора. Са становишта факторинг индустрије, регистравање фактура доноси значајне трошкове, који би се пренели на клијенте, а истовремено је скоро неизводљиво да регистар буде ажуран. Као илустрацију тога навешћемо да само АОФИ има око 5.000 фактура годишње, док водеће факторинг куће у Србији са тренутним обимом посла имају око 30.000 фактура које би морале да буду унете у регистар. Са друге стране, МСП напомињу да би увођење оваквог регистра додатно подигло цену факторинга, а да, истовремено, не утиче на побољшање како у погледу цене, тако и у погледу сигурности.

Законом о факторингу је предвиђена могућност обављања међународног факторинга у двофакторском систему, што ће бити од посебног значаја за привредна друштва која обављају спољнотрговинско пословање. Полазећи од одредби прописа којима се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма, листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција у факторинг пословима, објављене од стране Министарства финансија и привреде -Управе за спречавање прања новца, те обавезе полагања стручног испита и добијања лиценце за лица која се баве факторингом, у смислу члана 40. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Законом о факторингу је предвиђена обавеза фактора да предузме радње и мере познавања и праћења странке код обављања међународног факторинга у двофакторском систему. У радну групу за израду Нацрта била је укључена Управа за спречавање прања новца, која је, између осталог, напоменула да се ради на изради новог Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Повећање правне сигурности уговорних страна утицаће на повећање инвестиција, како домаћих, тако и страних. Истовремено, развој индустрије факторинга од стране респектабилних институција довешће до повећања конкуренције у финансијском сектору, те последично и до снижавања цене финансирања, што представља директан позитиван утицај на привредна друштва и предузетнике.

Јасно регулисана област кроз свеобухватан Закон о факторингу, као и кроз јасно дефинисане мере за спровођење Закона, допринеће смањивању тренутне неинформисаности привреде, нарочито малих и средњих предузећа, о функционисању факторинга, као и могућностима које овакав начин финансирања пружа. На тај начин ће привреда бити у могућности да разуме и

користи факторинг као један од инструмената управљања финансијама, нарочито у домену управљања ликвидношћу.

Закон о факторингу има за циљ да привреди омогући:

1) повећање ликвидности – уступањем потраживања скраћује се време наплате потраживања и брже долази до ликвидних средстава потребних за пословање и финансирање производње робе или пружања услуга;

2) већу сигурност – потраживања која су предмет факторинга без регреса покривају се полисом кредитног осигурања од неплаћања услед неликвидности дужника. Кроз факторинг се развија и делатност осигурања потраживања;

3) већу конкурентност – уступилац који је продавац робе или услуга може да понуди дуже рокове плаћања, као и продају на отворен рачун и да, на тај начин, повећа своју конкурентност на домаћем и иностраном тржишту;

4) бољу кредитну способност – факторинг је облик финансирања обртног капитала који не повећава задуженост, не оптерећује биланс и не умањује кредитни потенцијал фирми код пословних банака.

Посебно треба истаћи да Закон о факторингу има индиректни циљ да пружи подршку развоју малих и средњих предузећа и предузетника кроз олакшавање приступа финансијским средствима. Мала и средња предузећа немају довољно обртног капитала да финансирају дуге рокове наплате, а ни довољну финансијску снагу да би се задуживали на финансијском тржишту под повољним условима. Развијен домаћи факторинг омогућиће им да уђу у ланац добављача мултинационалних компанија које су и највећи извозници из Србије, што ће допринети повећању учешћа домаћих компоненти у извозу и смањити платнобилансни дефицит. Банке у Републици, приликом одобравања кредита, имају високе захтеве у погледу испуњености услова од малих и средњих предузећа. Усвајање Закона о факторингу омогућило би смањење зависности малих и средњих предузећа од банкарског сектора.

Законом се постиже боља подршка извозу. Развијен факторинг омогућава извознику наплату извоза у краћем временском периоду, уместо да се испорука производа врши на кредит или одложено плаћање. На тај начин, привредни субјекти могу да се шире на нова тржишта не угрожавајући своју ликвидност. Уколико би имали Закон о факторингу који на флексибилан начин уређује уговорне односе у послу факторинга, за очекивати је веће и јасније коришћење факторинга као начина финансирања обртних средстава, заштиту од кредитног ризика, подршке извозу, као и управљања потраживањем и наплатом потраживања.

4) Друге могућности за решавање проблема

У току анализе разматрано је неколико релевантних могућности за решење горе наведених проблема:

1) статус кво опција, у ком случају би бројна питања остала нерешена;

2) доношење закона о изменама и допунама постојећих закона;

3) доношење новог закона, који би на свеобухватан начин уредио област факторинга.

Статус кво је одбачен због бројних нејасноћа које садашњи регулаторни оквир садржи, а које су јасно детектоване у пракси. Додатни разлог јесте чињеница да статус кво не омогућава даљи развој факторинга, као ни

постојање свих врста факторинга које познаје савремено пословање, а који су битни, нарочито за извознике и мала и средња предузећа.

Будући да су проблеми, детектовани у пракси, везани за поступање и тумачење органа управе или правосудних органа, који су се позивали на нејасноће у прописима или правне празнине, не ради се о недостатку свести о проблемима, већ јасном указивању на то да проблем постоји. Јавне кампање или додатна едукација учесника у процесу не би решиле проблем, јер његов узрок није у необавештености или недостатку знања, већ у нејасноћама у прописима или правним празнинама. Разлог зашто се нисмо определили за измене и допуне постојећих закона јесте чињеница да би усклађивање таквих закона било комплексно и дуготрајно, а област факторинга би и даље остала нејасно регулисана, што би за последицу могло да има различита тумачења и неуједначену праксу. Истовремено, допунама и изменама постојеће регулативе не би било решено питање кредибилности друштава који се баве пословима факторинга, као ни њиховог надзора.

5) Зашто је доношење закона најбоље за решавање проблема

Доношењем Закона о факторингу на целовит начин се решавају проблеми уочени у пракси, намеће се већа контрола фактора и омогућава јасно коришћење факторинга од стране привреде.

Пракса је показала да досадашњи правни оквир подразумева честе захтеве за добијање мишљења надлежних државних органа.

Доношењем Закона о факторингу могуће је јасно дефинисати права и обавезе фактора и клијента на начин који ће допринети повећању правне сигурности, уз истовремено стварање услова за даљи развој и очување атрактивности овог финансијског инструмента. За дефинисање појединих одредаба коришћена су искуства и примери добре регулаторне праксе других земаља, као и регулаторни оквир дефинисан УНИДРОИТ и УНЦИТРАЛ конвенцијама о међународном факторингу. Истовремено, у Закон је било могуће инкорпорирати постојећу праксу и разрешити проблеме који су се дефинисали у свакодневном коришћењу факторинга.

Постојање Закона о факторингу представља већи ауторитет од уговора о факторингу, на коме почива тренутно пословање, пред судовима и административним телима и од самог почетка би објединило приступ факторингу. Овај закон, између осталог, уређује аспекте ових односа у погледу приступа који је инкорпориран у УНИДРОИТ Конвенцију о међународном факторингу. На тај начин се избегавају грешке и нејасноће у тумачењу уговора и трансакција, уопште, од стране судова, Пореске управе, Народне банке Србије и других органа.

6) На кога ће и како утицати предложена решења

По својој природи, одредбе Закона о факторингу имају позитиван ефекат на сва домаћа и страна привредна друштва, као и предузетнике, на органе јавне власти, као и на банке и друге финансијске институције, имајући у виду да ће се законом јасно регулисати сва питања од значаја за њихово пословање, када је у питању факторинг.

Предложена решења ће имати позитиван ефекат на:

- 1) привредна друштва, нарочито мала и средња предузећа;
- 2) предузетнике;
- 3) постојеће и будуће факторе;

- 4) државне органе Републике Србије;
- 5) низ других заинтересованих лица.

Посебно треба истаћи предности које факторинг послови обезбеђују корисницима, пре свега предузећима која се суочавају са проблемом отежане наплате својих потраживања у Србији. У условима изражене неликвидности и дугих рокова плаћања (што је један од највећих проблема српске привреде), факторинг, као алтернативни извор финансирања, може значајно допринети успешности пословања привредних субјеката.

По својој природи, одредбе Закона о факторингу имају позитиван ефекат на сва домаћа и страна привредна друштва, на предузетнике, на органе јавне власти, као и на банке и друге финансијске институције, имајући у виду да ће се законом јасно регулисати сва питања од значаја за њихово пословање, када је у питању факторинг.

Предложена решења ће имати позитиван ефекат на:

- 1) привредна друштва, нарочито мала и средња предузећа, као и на предузетнике – факторинг обезбеђује корисницима, пре свега предузећима која се суочавају са проблемом ликвидности, могућност превремене наплате потраживања. Премда се очекује да ће Закон о роковима измирења новчаних трансакција у комерцијалним трансакцијама побољшати општу неликвидност привреде, факторинг омогућава да се, на тржишни начин, фирмама обезбеде ликвидност у року краћем од 60, односно 45 дана, што је за већину МСП од кључне важности.¹

Како на ваше пословање утиче неликвидност?			
	негативно	неутрално	позитивно
Војводина	53.40%	45.90%	0.70%
Београд	59.40%	39.60%	1.00%
Западна Србија	58.90%	40.20%	0.90%
Централна Србија	65.50%	34.50%	
Југоисточна Србија	81.80%	17.00%	1.30%
Просек за МСП	62.10%	37.10%	0.80%

Додатно треба напоменути да постоји велики проценат МСП која не могу да добију банкарске кредите за ликвидност, али се, због саме природе посла, могу квалификовати за факторинг. Један од узрока малог коришћења факторинга је неповерење МСП према финансијском инструменту који у Србији није јасно дефинисан, нити су јасна права и обавезе приликом његовог коришћења.

¹За детаље видети: [Финансирање раста малих и средњих предузећа – Кључна питања и препоруке за Србију](#)

Да ли користите факторинг?					
	Не	Ретко	Повремено	Рутински по потреби	Увек
Војводина	96.10%	1.10%	2.10%	0.70%	0%
Београд	95.60%	1.70%	1.40%	0.30%	1.00%
Западна Србија	96.30%		1.90%	1.90%	0%
Централна Србија	93.90%	1.40%	4.10%	0%	0.70%
Југоисточна Србија	96.90%	1.30%	0.60%	0.60%	0.60%
Просек за МСП	95.80%	1.20%	1.90%	0.60%	0.50%

Непостојање развијеног факторинга ставља домаћа предузећа у неравноправан положај у односно на њихове иностране конкуренте.

2) постојеће и будуће факторе – премда је у претходном периоду индустрија факторинга доживела раст, треба имати на уму да је то логично за младу индустрију у првих неколико година постојања, али и то да ће индустрија ући у фазу сатурације, због чињенице да не постоји адекватан правни оквир који омогућава двофакторски међународни факторинг, не пружа јасно пословно окружење за улазак водећих играча на тржиште, нити омогућава увођење иновативних инструмената, које познаје међународно тржиште факторинга (попут факторинга ланца вредности).

Истовремено, сама иницијатива израде закона потекла је од факторинг фирми, које су своје ставове о позитивном утицају овог закона јасно исказале приликом сваког од циклуса јавне расправе. Доношење новог закона, којим се на јединствен начин регулише област факторинга, позитивно утиче на постојеће и нове факторе, јер се њиме отклањају проблеми који су се појавили у пракси, регулишу се правне празнине и избегавају разна непотребна тумачења попут могућности/немогућности обављања двофакторског међународног факторинга, пореског третмана услуга факторинга са аспекта ПДВ и слично.

Потенцијални развој факторинга може се јасно сагледати и из података у табелама датим у прилогу, у којем достаљамо податке *International Factors Group* који недвосмислено указују на чињеницу да факторинг у Србији са 1,7% БДП, у односу на 6,3% у Републици Хрватској, 7,2% у Турској, 13,3% у Великој Британији, као и у односу на просек од 6,2% у ЕУ – 27, има простор за раст у наредном периоду. Ово је нарочито јасно када се у обзир узме стање МСП у Србији, као и сама суштина коришћења факторинга.

Сам *International Factors Group* процењује Србију као једну од земаља у којима се у наредном периоду очекује висок раст факторинга (видети прилог).

3) државу и органе Републике Србије – доношење закона утицаће на повећање правне сигурности у пословању уговорних страна, односно на развој сегмента небанкарских финансијских услуга, које су од критичне важности за развој српске привреде.² На овај начин биће омогућено посредно повећање инвестиција, како домаћих, тако и страних, у фирме у Србији, као и директно повећање инвестиција у сектор факторинга. Кроз повећање конкуренције у

²За детаље видети: [Финансирање раста малих и средњих предузећа – Кључна питања и препоруке за Србију](#)

финансијском сектору, снизиће се цена капитала. Дугорочно посматрано, јачање привреде кроз јачање финансијског сектора, који је подржава, утицаће на повећање запослености и јавних прихода.

7) Трошкови које ће примена закона изазвати код привреде, посебно малих и средњих предузећа

Доношење новог закона неће наметнути нове трошкове привреди, већ ће створити могућност да се они смање, с обзиром на очекивану појаву нових учесника на тржишту и, самим тим, повећану конкуренцију, али и на очекивани позитивни ефекат од повећања ликвидности привредних субјеката.

Овде изузимамо висину потребног капитала за оснивање факторинг куће, што смо детаљно објаснили у поглављу 3 – „Циљеви који ће се доношењем закона постићи“.

8) Да ли позитивни ефекти оправдавају трошкове

Поред тога што ће доношењем овог закона бити могуће смањење трошкова, предузећа ће повећати ликвидност, а тиме и конкурентност, јер се факторингом ослобађају средства у реалној економији Србије, односно унапређује се привреда протоком новца „стерилисаног“ услед неликвидности. У време финансијске кризе показало се да постоји повећана тражња за факторингом, пре свега услед тражње за повећањем ликвидности, нарочито када се ради о малим и средњим предузећима и привредним друштвима која су извозно оријентисана.

9) Да ли акт стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију

Очекује се да ће, уз постојеће, одређени број домаћих и страних привредних субјеката бити основан у циљу обављања делатности факторинга. Стога се може рећи да Закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту, као и да поспешује конкуренцију у сектору факторинга.

10) Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове

У току израде овог закона споведене су бројне консултације, фокус групе као и детаљна јавна расправа са стручњацима из области коју закон уређује.

У оквиру састанака фокус група, представници Радне групе за израду закона и експерти састали су се са рачуновођама и пореским саветницима, који се баве факторингом, да би утврдили ефекте постојећих законских решења која регулишу област факторинга у пракси. Додатни састанак одржан је са ревизорима.

Факторинг индустрија је своје виђење закона изнела кроз Нацрт закона о факторингу, предложен од стране Секције за факторинг Привредне коморе Београда 2012. године (даље: Нацрт Секције). Нацрт Секције имао је за циљ да дефинише права и обавезе фактора и клијента на начин који ће допринети повећању правне сигурности, уз истовремено стварање услова за даљи развој и очување атрактивности овог финансијског инструмента. За дефинисање појединих одредаба коришћена су искуства и примери добре регулаторне праксе других земаља, те регулаторни оквир дефинисан УНИДРОИТ и УНЦИТРАЛ конвенцијама о међународном факторингу. Имајући у виду тренутак када је писан, односно чињеницу да је Нацрт Секције могао да се ослони на постојећу праксу и проблеме који су се дефинисали у свакодневном коришћењу факторинга, Нацрт Секције је представљао добру полазну основу за израду Закона о факторингу.

У циљу формулисања квалитетних законских решења, током израде овог закона са заинтересованим странама је одржано више стручних консултација, у организацији Министарства финансија, УСАИД Пројекта за боље услове пословања, Привредне коморе Србије и Привредне коморе Београда, у којима су учесници активно дискутовали.

Јавним расправама у организацији Привредне коморе Београда и Секције за факторинг (8. маја 2012. године), Министарства финансија и УСАИД Пројекта за боље услове пословања (9. маја 2012. године) и Привредне коморе Србије (10. маја 2012. године) присуствовали су представници предузећа и банака које се баве факторингом, представници међународних институција, ИФЦ-а (међународна факторинг асоцијација), ММФ-а, коморског система, Народне банке Србије, министарстава, Савеза рачуновођа и ревизора Србије, чланови Радне групе за израду закона, као и представници привреде.

У току припреме овог закона, одржан је округли сто у организацији Привредне коморе Београда и Секције за факторинг (22. новембра 2012. године), коме су присуствовали представници предузећа и банака које се баве факторингом, представници ИФЦ-а, чланови Радне групе за израду закона, као и представници привреде.

Представници факторинг индустрије су, на позив Министарства финансија и привреде, присуствовали састанку Радне групе, одржаном 26. фебруара 2013. године, на ком су имали прилику да се упознају са новим решењима у Закону о факторингу, уз могућност активног дискутовања.

У току припреме овог закона, међународни стручњаци, укључујући и господина Панајотис Папатеодороу, члана Извршног одбора ИФЦ-а, осврнули су се на искуства и праксу развијених земаља у овој области и изразили задовољство што ће се овим законом правно регулисати област факторинга, уз уважавање међународне праксе.

Јавна расправа је уследила у периоду од 28. фебруара до 15. марта 2013. године, у ком периоду је овај закон био доступан на сајту Министарства финансија и привреде, а сви заинтересовани су могли доставити своје сугестије и примедбе.

Представници привреде су активно подржали доношење Закона о факторингу. Истовремено су истакли да је веома важно да Закон обезбеди правну сигурност свих учесника у овом послу и омогући бржу наплату потраживања из комерцијалних уговора, уз ниже трошкове финансирања од цене банкарских кредита.

Велики број учесника у стручним консултацијама доставио је своје примедбе, предлоге и сугестије, који су се односили на следећа питања:

- потребу прописивања услова за обављање послова факторинга, ради обезбеђивања веће правне сигурности, чиме би се допринело развоју тржишта факторинга;

- дефинисање учесника у факторингу, посебно улоге корисника јавних средстава, и врсте факторинга;

- међународна пракса и правила струке у обављању међународног факторинга у двофакторском систему;

- потребу заштите малих и средњих привредних субјеката, као добављача, у смислу уговарања забране продаје потраживања код закључивања уговора о продаји робе или услуга.

Радна група је размотрила све пристигле коментаре на текст овог закона, сагледала могућност њиховог интегрисања у циљу побољшања и један део предлога уградила у текст Закона, чиме су предвиђена законска решења знатно унапређена.

11) Које ће мере током примене акта бити предузете да би се остварили разлози доношења акта?

С обзиром да је примена Закона условљена доношењем два подзаконска прописа, претпоставка за његову примену јесте доношење тих аката у роковима из прелазних и завршних одредби Закона о факторингу. За процес израде подзаконских аката већ је обезбеђена подршка међународног експерта, обе међународне факторинг организације, као и Секције за факторинг.

Законом о факторингу је предвиђено и евидентирање података о издатим одузетим одобрењима за обављање послова факторинга у Регистру факторинга, те је успостављање овог регистра, у року из прелазних и завршних одредби, претпоставка за примену овог закона.